

Opinia z inicjatywy własnej Komitetu Regionów „Na rzecz zielonej księgi: w kierunku polityki górskiej unii europejskiej: europejska wizja masywów górskich”

(2008/C 257/07)

KOMITET REGIONÓW

- Przypomina, że przewodniczący Barroso zareagował a priori pozytywnie na pytanie Europejskiego Stowarzyszenia Samorządowców i Parlamentarzystów Terenów Górskich o zieloną księgę w sprawie polityki europejskiej na rzecz masywów górskich, postawione przy okazji zorganizowanego dialogu na sesji plenarnej Komitetu Regionów w dniu 7 grudnia 2006 r.
- Zwraca uwagę, że masywy górskie są z jednej strony terenami znajdującymi się w trwale niekorzystnym położeniu ze względu na warunki naturalne i geograficzne, a z drugiej strony są regionami posiadającymi zasoby przyrodnicze i ludzkie sprzyjające wzrostowi gospodarczemu i tworzeniu miejsc pracy.
- Domaga się wdrożenia przez Unię Europejską prawdziwej zintegrowanej polityki europejskiej na rzecz wszystkich masywów górskich z poszanowaniem ich różnorodności.
- Poparłaby aktywną realizację przez Komisję Europejską i państwa członkowskie Unii Europejskiej ogólnych celów odnowionych strategii z Lizbony i Göteborga poprzez europejski plan działania na rzecz konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju obszarów górskich.
- Zaleca Komisji Europejskiej uwzględnienie trzech podstawowych kwestii tematycznych:
 - a) podniesienie atrakcyjności i dostępności regionów górskich w celu przyjęcia przedsiębiorstw i ludności, tam gdzie można tego dokonać bez wyrządzania szkody środowisku naturalnemu, w szczególności usprawniając drogi komunikacji lądowej i numerycznej, rozbudowując połączenia z TEN i wspierając innowacyjność i kreatywność w zakresie wykorzystania wiedzy, zasobów ludzkich i przedsiębiorczości;
 - b) traktowanie obszarów górskich w zależności od ich zasobów własnych z uwzględnieniem ich specyfiki, żeby umożliwić im pokrycie dodatkowych kosztów związanych z trwałymi niekorzystnymi warunkami przyrodniczymi i utrzymanie usług w interesie ogólnym;
 - c) rozwijanie klastrów i biegunów konkurencyjności w celu łączenia i konsolidacji różnych sektorów działalności na rzecz rozwoju zrównoważonego.

Sprawozdawca: Luis DURNWALDER (IT/EPP), radny regionalny, przewodniczący autonomicznej prowincji Bolzano

ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW,

1. Przypomina, że przewodniczący Barroso zareagował *a priori* pozytywnie na pytanie Europejskiego Stowarzyszenia Samorządowców i Parlamentarzystów Terenów Górskich o zieloną księgę w sprawie polityki europejskiej na rzecz masywów górskich, postawione przy okazji zorganizowanego dialogu na sesji plenarnej Komitetu Regionów w dniu 7 grudnia 2006 r.

2. Podkreśla uznanie w Traktacie lizbońskim (art. 158), jako określenia celu spójności terytorialnej, potrzeby poświęcenia szczególnej uwagi regionom górskim, wśród innych regionów znajdujących się w niekorzystnym położeniu ze względu na warunki przyrodnicze lub geograficzne.

3. Przypomina, że obszary górskie mają zasadnicze znaczenie dla życia i działalności wszystkich mieszkańców Unii Europejskiej ze względu na swoje zasoby naturalne, zasoby kulturowe, takie jak różnorodność językowa i wiedza fachowa, a także zasoby gospodarcze, takie jak rolnictwo, przemysł i turystyka.

4. Zwraca uwagę, że całość masywów górskich obejmuje 21 państw członkowskich Unii Europejskiej, 35,69 % powierzchni Europy i 17,73 % europejskiej ludności (¹).

5. Stwierdza, że obszary górskie stanowią 26 % powierzchni łądów, mieszka na nich 10 % ludności świata i są one głównym elementem zrównoważonego rozwoju naszej planety, jak uznano w rozdziale 13 Agendy 21 z Rio.

6. Stwierdza, że dostępność obszarów górskich jest kluczowym warunkiem doprowadzenia do prawdziwie jednolitego rynku i realizacji swobodnego przepływu osób, towarów i usług.

7. Podkreśla, że na terenach górskich wykracza się poza ramy różnorodności, gdy chodzi o zachowanie spójności masywów górskich rozumianych jako transgraniczne lub transnarodowe przestrzenie ponadregionalne, obejmujące góry, dna dolin i podnóża gór, obszary miejskie i obszary wiejskie.

8. Potwierdza, że środowisko górskie charakteryzuje się dużą różnorodnością biologiczną o kruchej równowadze i jest w związku z tym szczególnie podatne na zmiany klimatyczne. Dlatego też stanowi prawdziwy system wczesnego ostrzegania.

9. Stwierdza, że tereny górskie tradycyjnie stanowią tereny pilotażowe w dziedzinie zrównoważonego rozwoju potencjalnie innowacyjnego wobec trwałych niekorzystnych warunków przyrodniczych.

10. Przypomina, że jednostki samorządu terytorialnego mają szerokie doświadczenie w dziedzinie zrównoważonego rozwoju obszarów górskich.

11. Przypomina o staraniach Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów i Komitetu Ekonomiczno-Społecznego na rzecz waloryzacji regionów górskich w strategiach europejskich poprzez opinie i badania.

12. Stwierdza, że w chwili obecnej nie istnieje zintegrowana polityka europejska lub strategia wspólnotowa na rzecz terenów górskich na wzór tego, co zostało zrealizowane dla regionów morskich lub obszarów miejskich.

Aby udoskonalić sprawowanie rządów w Unii Europejskiej

13. Stwierdza, że samorządy terytorialne na obszarach górskich są przywiązane do swojej autonomii i poszanowania zasady pomocniczości przy podejściu oddolnym w sprawowaniu rządów w Europie.

14. Zwraca uwagę, że masywy górskie są z jednej strony terenami znajdującymi się w trwale niekorzystnym położeniu ze względu na warunki naturalne i geograficzne, a z drugiej strony są regionami posiadającymi zasoby przyrodnicze i ludzkie sprzyjające wzrostowi gospodarczemu i tworzeniu miejsc pracy.

15. Stwierdza konieczność połączenia różnych kierunków polityki unijnej w zintegrowaną strategię zrównoważonego rozwoju, którą można by dostosowywać do rozmaitych realiów masywów górskich.

16. Stwierdza pilną potrzebę wyważonych i sprawiedliwych działań Unii Europejskiej na rzecz zrównoważonej waloryzacji różnorodności europejskich obszarów miejskich, przybrzeżnych, rzadko zaludnionych i górskich.

17. Przypomina o znaczeniu roli i pracy ludności obszarów górskich w tworzeniu krajobrazów i utrzymaniu równowagi w środowisku górskim.

18. Popiera działania regionów i władz lokalnych, sieci, które je skupiają i pracują przy wymianie dobrych praktyk w myśl odnowionych celów z Lizbony i Göteborga oraz na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

19. Przypomina o znaczeniu strategii lizbońskiej i wytycznych polityki spójności na lata 2007-2013 dla obszarów górskich, tak jak dla innych obszarów, jako siły napędowej konkurencyjności całej Europy.

(¹) Opracowanie „Mountain Areas in Europe: Analysis of mountain areas in EU member states, acceding and other European countries”, Nord-regio dla DG Regio, styczeń 2004.
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/montagne/mountain_fr.pdf

20. Przypomina o centralnej roli transgranicznego i transnarodowego wymiaru strategii europejskich w integracji przestrzeni europejskiej.

21. Podkreśla potrzebę zbliżenia polityki i administracji europejskiej do codziennego życia obywateli.

Zintegrowane podejście w podziale na masywy górskie jako generalna zasada

22. Podkreśla dodatkowe korzyści na poziomie europejskim z pracy w skali masywów (Alpy, Pireneje, Karpaty, masywy iberyjskie, Bałkany, góry śródziemnomorskie, w tym góry na wyspach, góry Północy, góry środkowe itp.), w ich wymiarze transgranicznym i transnarodowym.

23. Podkreśla znaczenie terenów górskich w zakresie zasobów naturalnych i kulturowych.

24. Przypomina o znaczącej liczbie zintegrowanych strategii krajowych i regionalnych na rzecz obszarów górskich.

25. Uwzględnia pracę Konwencji Alpejskiej i podjęcie prac przez Konwencję Karpacką.

26. Docenia pracę Euroregionów i wspólnot roboczych w zakresie ich roli jako mediatorów i animatorów regionów granicznych.

27. Pragnie faktycznie zintegrowanej strategii europejskiej na rzecz obszarów górskich, jako międzysektorowego uzupełnienia postępów oczekiwanych w przygotowywanej Zielonej Księdze na temat spójności terytorialnej.

Różne strategie jako instrument zintegrowanej polityki dotyczącej masywów górskich

28. Podkreśla, że europejska polityka górską odnosiłaby się do dużej liczby strategii sektorowych, które są już częściowo objęte prawodawstwem europejskim, ale nie zostały dotąd skoordynowane w podejściu zintegrowanym.

29. Wymienia poniżej strategiczne obszary polityki, które powinny być uwzględnione w aktywnej polityce dotyczącej masywów górskich:

- spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna, w tym współpraca międzyregionalna, transgraniczna i transnarodowa;
- rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich;
- turystyka;
- przemysł i MŚP;
- zmiany klimatyczne, odnawialne źródła energii i zasoby naturalne (woda, powietrze, promieniowanie słoneczne na dużych wysokościach górskich, drewno, biomasa);
- środowisko, różnorodność biologiczna i krajobrazy naturalne i kulturowe;
- transport i TIK, dostępność lokalna i TEN;

— konkurencja, jednolity rynek, usługi w interesie ogólnym i PPP;

— badania i innowacyjność;

— różnorodność kulturowa i językowa, edukacja i szkolenia.

Odnosnie do planu działania Unii Europejskiej na rzecz masywów górskich

30. Domaga się wdrożenia przez Unię Europejską prawdziwej zintegrowanej polityki europejskiej na rzecz wszystkich masywów górskich z poszanowaniem ich różnorodności.

31. Poparłaby aktywną realizację przez Komisję Europejską i państwa członkowskie Unii Europejskiej ogólnych celów odnowionych strategii z Lizbony i Göteborga poprzez europejski plan działania na rzecz konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju obszarów górskich.

32. Zaleca instytucjom europejskim uwzględnienie specyfiki obszarów w procesie lepszego stanowienia prawa.

33. Domaga się od Komisji Europejskiej uznania pozytywnego i różnorodnego wkładu, jaki wnoszą jednostki samorządu terytorialnego i regionalnego w dziedzinie zrównoważonego rozwoju masywów górskich, oraz jego włączenia do nowej polityki górskiej Unii.

34. Zaleca Komisji Europejskiej uwzględnienie trzech podstawowych kwestii tematycznych:

- a) podniesienie atrakcyjności i dostępności regionów górskich w celu przyjęcia przedsiębiorstw i ludności, tam gdzie można tego dokonać bez wyrządzania szkody środowisku naturalnemu, w szczególności usprawniając drogi komunikacji lądowej i numerycznej, rozbudowując połączenia z TEN i wspierając innowacyjność i kreatywność w zakresie wykorzystania wiedzy, zasobów ludzkich i przedsiębiorczości;
- b) traktowanie obszarów górskich w zależności od ich zasobów własnych z uwzględnieniem ich specyfiki, żeby umożliwić im pokrycie dodatkowych kosztów związanych z trwałymi niekorzystnymi warunkami przyrodniczymi i utrzymanie usług w interesie ogólnym;
- c) rozwijanie klastrów i biegunów konkurencyjności w celu łączenia i konsolidacji różnych sektorów działalności na rzecz rozwoju zrównoważonego.

35. Zaleca Komisji Europejskiej uczynienie z masywów górskich obszarów pilotażowych w dziedzinie innowacyjności, społeczeństwa opartego na wiedzy i zrównoważonego rozwoju.

36. Pragnie, żeby regiony górskie mogły nadal rozwijać innowacyjność w oparciu o swoje tradycje oraz zwiększać konkurencyjność swoich MŚP.

37. Sugeruje Komisji Europejskiej i państwom członkowskim UE, żeby uwzględniły zróżnicowanie potrzeb w dziedzinie zatrudnienia i szkolenia na tych obszarach.

38. Zaleca Komisji Europejskiej opracowanie zintegrowanej metody zarządzania odosobnionymi obszarami wysokogórkimi i średniogórkimi w oparciu o doświadczenie parków narodowych, mogącej połączyć politykę na rzecz ochrony zasobów naturalnych, szczególnie dzięki instrumentom sieci Natura 2000, z polityką na rzecz promowania obszarów górskich i ich zrównoważonego rozwoju.

39. Zaleca Unii Europejskiej uwzględnienie specyfiki terytorialnej w ramach organizacji europejskich sił bezpieczeństwa cywilnego, znając skalę występowania zagrożeń naturalnych i przeszkód, a więc bardzo różnych technik interwencyjnych ochrony cywilnej i górskiego pogotowia ratunkowego.

40. Wzywa do uwzględnienia w ramach reformy WPR strategicznej roli rolnictwa, pasterstwa i uprawy winorośli w górach w utrzymaniu krajobrazów, zachowaniu czystości wód i wytwarzaniu wysokiej jakości produktów i dużej identyfikowalności terytorialnej. Ta nowa, bardziej terytorialna, wspólna polityka rolna wspierałaby działalność wytwórczą o wysokiej jakości i niskiej wydajności, która jest zasadniczą składową europejskiego rolnictwa o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska.

41. Wzywa Komisję Europejską, Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej do przedstawienia wyważonego pakietu odpowiednich działań towarzyszących zniesieniu systemu kwot produkcyjnych w sektorze mleka, zwłaszcza na obszarach górskich i w górach średnich. Powinny one być finansowane ze Środków niewykorzystywanych odtąd przy organizacji rynku, jednak bez uszczerbku dla płatności bezpośrednich. W celu utrzymania rolnictwa, hodowli ekstensywnej i produkcji mleka na terenach górskich i w górach średnich należy nadal pracować nad bardziej ekonomicznym podejściem w drugim filarze, między innymi, aby tworzyć rynki zbytu i tym samym wspierać gospodarstwa rolne będące źródłem istotnych korzyści dla przyrody i środowiska na terenach o niekorzystnych warunkach przyrodniczych i geograficznych.

42. Apeluje do instytucji europejskich, by w ramach swej własnej polityki rozważyły strategiczną rolę lasów górskich i zrównoważonego zarządzania obszarami leśnymi pod kątem wysoce ochronnej funkcji, jaką pełnią wobec danych obszarów, szczególnie terenów zamieszkałych, a także pod kątem ich wpływu na ochronę zasobów i różnorodności biologicznej, mając na uwadze przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, ochronę jakości powietrza i wody oraz krajobrazu, a także rozwój społeczno-gospodarczy obszarów górskich.

43. Stwierdza, że gospodarka leśna nie jest obecnie działalnością wystarczająco wykorzystywaną w Europie, zarówno pod względem roli środowiskowej, jak i produktów gospodarczych (energia, budownictwo, materiały);

44. Zachęca instytucje europejskie, aby do swojej analizy obszarów europejskich włączyły wyzwania energetyczne i zdolności produkcyjne regionów górskich w zakresie odnawialnych źródeł energii (elektrownie wodne, energia słoneczna, elektrownie wiatrowe, biomasa i drewno) oraz budownictwa pasywnego.

45. Zachęca instytucje europejskie, krajowe i regionalne banki publiczne jak również Europejski Fundusz Ograniczania Emisji Dwutlenku Węgla lub Bluenext do uwzględnienia pozytywnego jakościowego wkładu środowiska górskiego (lasy, łąki i pastwiska wysokogórskie) pod względem biotopów obniżających zawartość dwutlenku węgla, które mogłyby być dowartościowywane finansowo poprzez systemy certyfikacji lub uprawienia do emisji dwutlenku węgla.

46. Przypomina, że transeuropejskie sieci transportowe i energetyczne oraz TIK powinny włączyć faktyczny wymiar terytorialny i w ten sposób uwzględnić uwarunkowania geograficzne, ekologiczne i sytuację ludności regionów, przez które przechodzą, aby stać się prawdziwymi europejskimi sieciami komunikacji i wymiany w skali kontynentu, wspieranymi przez społeczności lokalne.

47. Proponuje, aby zainteresować się doświadczeniami zintegrowanego i zrównoważonego transportu lokalnego miast górskich w europejskich rozważaniach na temat zrównoważonej mobilności miejskiej.

48. Podkreśla potrzebę stałej łączności między społecznościami górskimi a dużymi skupiskami populacji, aby osiągnąć odnowione cele europejskie dotyczące wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

49. Domaga się, by Komisja Europejska podjęła wszelkie kroki w celu zmniejszenia rozłamów cyfrowego i umożliwienia dostępu wszystkim obywatelom i na wszystkich obszarach europejskich do łączności naziemnej i powietrznej o dużej szybkości, a wkrótce o bardzo dużej szybkości, w szczególności w ramach inicjatywy europejskiej i2010 dotyczącej e-integracji.

50. Zaleca włączenie do polityki zewnętrznej i sąsiedzkiej górskiego wymiaru niektórych międzynarodowych kwestii geopolitycznych, związanych z takimi kwestiami jak woda i zasoby naturalne, poszanowanie różnorodności kulturowej i edukacja, zrównoważony rozwój gospodarczy i ruchy migracyjne.

51. Zaleca Komisji Europejskiej dostosowanie strategii komunikacyjnej do charakteru terytorialnego w celu zbliżenia się do codziennego życia obywateli Unii.

52. Zaleca włączenie szerszego wymiaru terytorialnego do europejskich strategii oraz wspólnotowego procesu decyzyjnego i komitologii w celu ulepszenia europejskiej demokracji.

53. Wzywa Parlament Europejski do określenia budżetowych konsekwencji działań Unii Europejskiej w podziale na masywy górskie.

54. Zaleca, aby polityka spójności była koordynowana w sposób partnerski w skali masywu w celu uniknięcia rozproszenia oraz wzmocnienia strategicznego wymiaru działania strukturalnego.

55. Sugeruje, aby programowanie operacyjne innych wspólnotowych strategii o oddziaływaniu terytorialnym było uzgodnione również we właściwej ku temu skali masywu w celu ustalenia zintegrowanych i partnerskich strategii przekrojowych.

56. Popiera inicjatywę Rady ministrów ds. zagospodarowania przestrzennego zbadania wpływu zmian klimatycznych na obszary górskie w ramach planu działania Agendy terytorialnej i domaga się od Komisji Europejskiej włączenia tych kwestii do jej prac i propozycji legislacyjnych.

57. Popiera centralną rolę polityki spójności w tej europejskiej strategii dotyczącej masywów górskich oraz rolę pilotażową celu spójności terytorialnej i programów Interreg.

58. Wzywa państwa członkowskie i ich parlamenty do uwzględnienia w procedurze przyjęcia rozporządzenia w sprawie EUWT żywotnego dla masywów górskich znaczenia wspólnego instrumentu prawnego na rzecz współpracy terytorialnej.

59. Podkreśla konieczność uwzględnienia w polityce konkurencji i rynku wewnętrznego decydującej roli usług interesie społecznym, partnerstwa publiczno-prywatnego w gospodarce obszarów górskich oraz wyrównania stałych dodatkowych kosztów gospodarczych i społecznych na obszarach o niekorzystnych uwarunkowaniach środowiskowych w celu waloryzacji atutów i uniknięcia wyludnienia.

60. Wzywa Komisję Europejską do prowadzenia konsultacji z wszystkimi zainteresowanymi podmiotami i obserwatorami Konwencji Alpejskiej i Konwencji Karpackiej w celu dokonania analizy standardów rządzenia i oceny celów oraz wyrażenia na

tej podstawie zgody lub jej braku na ratyfikację protokołów pierwszej konwencji oraz podpisanie i ratyfikację drugiej, a w przypadku zgody, do odegrania roli wiodącej w tych konwencjach ponadnarodowych.

61. Proponuje, aby jeden rok europejski zadedykować obszarom górskim i by Komisja wraz z Komitetem Regionów organizowała co dwa lata konferencję europejską poświęconą masywom górskim na wzór konferencji z 2002 roku.

62. Wzywa Parlament Europejski i Radę do powierzenia w jednoznaczny sposób, podczas przesłuchań poprzedzających nominację komisarzy, kompetencji w zakresie obszarów górskich jednemu komisarzowi, który poza swoimi innymi kompetencjami koordynowałby działania Kolegium w zakresie tego przekrojowego zagadnienia terytorialnego.

63. Wzywa Komisję Europejską do przedstawienia propozycji w zielonej księdze na temat przyszłości strategii europejskich na rzecz masywów górskich, przesłanki do zintegrowanej i partnerskiej strategii europejskiej dotyczącej masywów pilotowanej przez Komisję Europejską i państwa członkowskie, władze regionalne i lokalne, wspomagane przez podmioty areny społeczno-gospodarczej i środowiskowej, szczególnie poprzez zaangażowanie stowarzyszeń krajowych i europejskich reprezentujących górskie organy terytorialne.

Bruksela, 19 czerwca 2008 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Luc VAN DEN BRANDE
